

“Markt dwingt agri-ondernemer tot omslag in denken en doen”

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid, dierenwelzijn en diergezondheid zijn slechts enkele van de onderwerpen waarmee de directie Landbouw van het ministerie van LNV zich bezighoudt, en die erg relevant zijn voor de Nederlandse exporterende agribusiness. Alle reden voor een gesprek met directeur Landbouw Kees Oomen, van origine (landbouw)socioloog en sinds 1977 bij LNV werkzaam in een breed scala aan functies. “De Nederlandse landbouw staat middenin de maatschappij.”

De directie Landbouw is de belangrijkste directie voor de primaire sector binnen LNV. Het werk van de directie is echter vaak ook zeer relevant voor de exporterende agribusiness. Waar liggen volgens Kees Oomen, directeur Landbouw, de grootste raakvlakken van ‘zijn’ directie met ‘het internationale’?

“Dan moet ik in elk geval twee zaken noemen. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Europese Unie, zoals dat is ontstaan in het kielzog van de Tweede Wereldoorlog, heeft natuurlijk een sterk internationale component. Destijds was het consigne om als ‘Europa’ met behulp van landbouwproducten een zo goed mogelijk voedselpakket te realiseren, tegen de laagst mogelijke prijs.” Oomen vervolgt: “Nu staan we aan de vooravond van de discussie hoe

dat landbouwbeleid er in de nabije toekomst uit gaat zien. We hebben daarbij de horizon gesteld op het jaar 2013. Dit is een heel concreet voorbeeld van een materie die ingrijpende gevolgen heeft voor de Nederlandse agribusiness.”

Zelfregulering

“Tweede punt is het dossier dierenwelzijn. Een onderwerp waarvoor in ons land veel interesse bestaat. Wat is daar de stand van zaken? Kortweg: een aantal zaken ten aanzien van welzijn kan anders en beter. De realiteit is echter complex”, aldus Oomen. “Neem bijvoorbeeld diervriendelijke huisvestingsystemen. Die zijn niet per definitie ook het milieuvriendelijkst! Dan is er het economische aspect. Is de consument bereid de prijs te betalen die hoort bij diervrien-

delijke productie? Tot slot: dierenwelzijn en diergezondheid zijn soms strijdig met elkaar. Kippen met zogenoemde vrije uitloop lopen een groter risico op vogelgriep dan kippen die binnen gehouden worden. Dierenwelzijn is dus geen eiland. Het gaat er juist om alle aspecten op een zinvolle manier met elkaar te verbinden.”

Heeft Oomen in dit verband een mening over de column van Siem Korver over etikettering voor dierenwelzijn in *Berichten Buitenland* van november jl.? Korver pleit er, kort samengevat, voor dit aan de markt zelf over te laten. “Wat de sector zelf kán doen, moet je de sector laten doen, is mijn overtuiging. Maar de koers die de overheid zal gaan varen, is uiteraard sterk afhankelijk van het nieuwe kabinet en de nieuwe minister van LNV.”

Eén nieuwe Regeling LNV-subsidies

Minister Veerman heeft op 15 februari jl. de Regeling LNV-subsidies vastgesteld. In deze nieuwe regeling zijn diverse bestaande subsidieregelingen op het terrein van LNV op een logische wijze ondergebracht in één stelsel. Ook de POP2-maatregelen zijn juridisch uitgewerkt in de Regeling. Samenwerking bij innovatieprojecten wordt in 2007 opengesteld voor 9,75 miljoen euro, voor samenwerkingsverbanden van landbouwondernemingen onderling of met agro-mkb-ondernemingen. Deze module gaat op 15 mei a.s. open, als minister Verburg hiermee akkoord gaat.

Het biologische product

Oomen's directie is ook verantwoordelijk voor de biologische-landbouwsector. Zojuist is het biologische prijsexperiment geweest (zie ook het artikel in *Berichten Buitenland* op pp. 8-10). Eén van de conclusies is dat de kosten voor een deel van de producten wel degelijk een rol spelen in de verkoop van het product. Wat is de voorspelling voor de komende jaren? En gaat Nederland de doel-

Kees Oomen, directeur Landbouw van het ministerie van LNV.

Foto: Jeroen van der Meyde.

stellingen voor 2010 – van 5% consumptie en 10% areaal – halen?

“Het prijsexperiment is één van de activiteiten van onze Task Force Biologische Landbouw. Essentieel is de keuze om de vraag naar het biologische product te vergroten door de productie te stimuleren. Naar mijn mening gaan we de voor 2010 gestelde doelen niet halen. Wél zien we nu al een grotere groei in de consumptie van biologische producten, méér dan de groei bij ‘normale’ producten. Onze biologische productie is in hoge mate bestemd voor de export. Ook hier is Duitsland een belangrijke afzetmarkt.”

Ongerustheid wegnemen

De directie Landbouw is samen met de Plantenziektenkundige Dienst (PD) verantwoordelijk voor overdracht van een deel van de controletaken van de PD naar de vier keuringsinstellingen. Wat merkt het exporterende bedrijfsleven straks van deze overdracht? Kees Oomen: “In de dagelijkse praktijk zal de exporterende agribusiness-ondernemer niets merken. Dat is althans de bedoeling. Waar wij, samen met andere directies van het ministerie, druk mee bezig zijn, is het wegnemen van zorgen over dit

Kansen in EU-verband

Het Plattelands Ontwikkelings Programma 2007-2013 (POP2) van de Europese Unie is eind 2006 bij de Europese Commissie ingediend. Verwacht wordt dat het in het voorjaar van 2007 door de Commissie wordt goedgekeurd. Hoe werkt dit en biedt het kansen? “Dit programma behelst Brusselse cofinanciering van nationale activiteiten die moeten worden ingediend en goedgekeurd”, zegt Oomen. “Nederland heeft zijn

De openstelling van maatregelen heeft het ministerie geregeld in de Regeling LNV-subsidies (zie kader), waarin ook staatssteunmaatregelen zijn ondergebracht.

Concurrentiepositie

Denkt Oomen dat Nederland zijn internationale concurrentiepositie in de agribusiness kan handhaven, of dat het gedwongen zal zijn de bakens te verzetten? “Dat ligt eraan over welke sector je het hebt”, zegt hij. “In de melkveehouderij loopt quotering op zijn einde, de overgrote meerderheid van de sector is ook vóór afschaffing. En bijvoorbeeld het LEI verwacht als gevolg van afschaffing eerder groei dan krimp.

‘Randvoorwaarden scheppen voor onze agribusiness’

proces bij onze internationale partners, in EU-verband en daarbuiten. Er zijn landen die het maar vreemd vinden dat zo’n belangrijke controletaak – in hun ogen – buiten de overheid geplaatst wordt. Dat is echter niet het geval. De taken gaan immers naar zelfstandige bestuursorganen (NAK, Naktuinbouw, BKD en CTB). We slagen er goed in om de ongerustheid te laten verdwijnen. Dit deel van ons werk gaat wél over randvoorwaarden scheppen voor onze exporterende agribusiness.”

strategie voor plattelandsontwikkeling ingediend en ook een programma ter uitvoering van die strategie. Het is een coproductie van rijksoverheid – met LNV als ‘trekker’ – en de provinciale overheid.

Eén van de vier onderdelen van het POP2 is het verbeteren van de concurrentiekracht van de landbouwsector. Hierin zijn maatregelen opgenomen voor kennisverspreiding, modernisering en innovatie van landbouw-ondernemingen en/of agro-mkb-bedrijven.

Voor sectoren die al een sterke internationale positie hebben, zie ik geen enkel probleem. Te noemen zijn bollenteelt, glastuinbouw, intensieve veehouderij en poot-aardappelen. Als we maar innovatief genoeg blijven. Maar die ondernemers in de agribusiness-sectoren die nu beschermd worden, en die straks de grilligheid van de markt aan den lijve gaan ondervinden, zullen als gevolg daarvan een grote omslag moeten maken in hun denken en doen.”

Hans van der Lee

Meer zicht op succesfactoren voor het biologische product

Prijsverlaging van biologische producten leidt tot grotere omzet, maar er is méér nodig om het aankoopgedrag van consumenten doorslaggevend te beïnvloeden. Ook actie op punten als promotie, voorlichting, beschikbaarheid en prioriteitstelling is noodzakelijk. Dat is kortweg de conclusie van het prijsexperiment biologische producten van 2006, waarvan het eindrapport onlangs verscheen.

Het Landbouw Economisch Instituut (LEI), dat deel uitmaakt van Wageningen UR, heeft in opdracht van het ministerie van LNV een biologisch prijsexperiment uitgevoerd. Centraal stond de invloed van de

factor prijs op het vergroten van het marktaandeel van biologische producten op onze voedselmarkt (thans 2%). De vraag luidde: leidt een lagere prijs tot groei van de afzet? En hoe snel dan wel?

Voor een afgewogen prijsexperiment in het biologische segment heb je een evenwichtig aanbod nodig, goed verdeeld over heel Nederland en bereikbaar voor een representatief deel van de consumenten. De natio-

Ir. W.H.M. Baltussen MBA:

“Biologisch heeft baat bij Europese promotie”

Volgens Willy Baltussen, één van de auteurs van het eindrapport, moet de promotie van het biologische product een Europese aangelegenheid worden. “Ga je nationaal subsidiëren, dan maak je het product hier kunstmatig goedkoper en daar profiteren ook internationale producenten van. Zo krijg je verstoring van de markt, die op een kleine markt als de onze nog meer impact heeft. Aan de andere kant: een land als Roemenië is al blij als het reguliere product succesvol op de markt gebracht kan worden. Die zijn nog lang niet toe aan grootschalig biologisch. Hoewel zij wel een bijdrage zouden kunnen leveren om dat voordelig te maken. Dus moet je wel een Europees plan trekken.

We hebben met dit onderzoek de mythe ontkracht dat de consument a. zegt en b. doet. De consument is bewust. En we zien dat een prijsverlaging alleen niet afdoende is. We moeten de hele pppp-mix (plaats, promotie, prijs en product) op het gelijke peil van de p van product brengen. De kwaliteit daarvan is namelijk goed en de consument beaamt dat. Nu nog plaats, promotie en, inderdaad, ook prijs. Neem bijvoorbeeld vlees. Biologisch vlees is altijd klein gedoseerd. Dus komt er geen voordelige ‘kiloknaller’ aan te pas. Heb je een groot gezin, dan laat je biologisch wel uit je hoofd. Neem daarbij de voorverpakking. De keten is ingesteld op regulier. Dat komt op tijd en in afdoende hoeveelheden binnen. De kleinschaliger markt voor biologisch moet ook zo ver komen, om een grotere penetratie in de markt te bewerkstelligen.”